

СЛОВЕСНИ СВЕТОВИ НА СЛАВУ

In memoriam: проф. др Предраг Пипер, академик САНУ

Академик САНУ Предраг Пипер (1950–2021), професор-емеритус Београдског универзитета, слависта, русиста, преминуо је 10. септембра 2021. године у Ваљеву.

Рођен 1950. године у Београду, Предраг Пипер се након завршене основне школе у Сремској Каменици и гимназије у Новом Саду уписао на Филозофски факултет Универзитета у Новом Саду на групу за руски језик и књижевност и упоредо на српски језик и књижевност. Од 1974. године је запослен као асистент на истом факултету, а 1983. године бива изабран за доцента за руски језик. Магистрирао је 1975. г. на Филолошком факултету Универзитета у Београду, а 1981. г. докторирао на Филозофском факултету Универзитета у Новом Саду с темом *Заменички прилози у руском, пољском и српскохрватском језику*. На Филолошком факултету Универзитета у Београду 1989. бива изабран за ванредног, а 1991. за редовног професора. За дописног члана САНУ изабран је 2003. године, а за редовног – 2012.

Током свог радног века Предраг Пипер је руководио бројним пројектима, а навешћемо и само неке од значајнијих функција које је обављао. Био је управник Катедре за руски језик и књижевност Филозофског факултета у Новом Саду, управник Катедре за славистику Филолошког факултета у Београду и управник Центра за научноистраживачки рад и издавачку делатност тог факултета. Дуги низ година, од 1998. до 2012. налазио се на челу уредништва часописа *Зборник Матице српске за славистику*. Од 2008. до 2018. био је главни уредник најзначајнијег српског лингвистичког часописа *Јужнословенски филолог*.

Професор Предраг Пипер објавио је 30 монографија, бројне уџбенике за основну и средњу школу за руски језик и преко 400 научних чланака и студија у најразличитијим домаћим и страним часописима и зборницима. Међу монографијама посвећеним руском језику и конфронтативним руско-српским и словенским проучавањима посебно место заузимају: *Заменички прилози у српскохрватском, руском и пољском језику : (семантичка студија)* (1988), *Граматика руског језика : у поређењу са српском* (2005), *Лингвистичка русистика: студије и чланци* (2012), *Лингвистичка славистика: студије и чланци* (2014). Осим што је, бавећи се спацијалношћу у руском и српском, па и другим словенским језицима, разрадио теорију семантичких локализација (у чланцима и, сабрано, у монографији *Језик и простор* (1997)), професор Пипер оставио је траг у многим областима у русистици и славистици: синтакси, семантици, морфологији и лексикологији, у истраживањима поетског језика, изучавању руског језика у српској средини, историји славистике, састављању библиографија. Посебно место међу уџбеницима свакако заузима *Увод у славистику* (1991; 1998), написан за потребе универзитетског курса из истоименог предмета који је професор Пипер осмислио и изводио дуги низ година.

Пипер као србиста подједнако је плодан аутор. Објавио је *Српскохрватски језик: основни курс* (1996), први уџбеник српскохрватског језика за Корејце, *Асоцијативни речник српског језика* (2005) и *Обратни речник српског језика* (2010) у коауторству (са Рајном Драгићевић и Маријом Стефановић), а у ко-

ауторству са Иваном Клајном *Нормативну граматику српског језика* (2013). Као руководилац ауторског колектива, аутор највећег дела текста и уредник објавио је капитална дела *Синтакса савременог српског језика: проста реченица* (2005) и *Синтакса сложене реченице у савременом српском језику* (2018).

Као научник широког славистичког профила српски језик је стављао у својим истраживањима у шири славистички или јужнословенски контекст, о чему сведоче наслови монографија: *Оглед српске морфосинтаксе: (у поређењу са македонском)* (1997), *Предавања о јужнословенским језицима* (1997), *Српски између великих и малих језика* (2003), *Српски у кругу словенских језика: граматичка и лексичка поређења* (2003; 2015), *Јужнословенски језици: граматичке структуре и функције* (2009).

Предраг Пипер у својим славистичким интересовањима није заобилазио ни мале словенске језике, а посебну пажњу посветио је лужичкосрпским (на сајту www.rastko.rs налазе се бројни текстови, књиге и хрестоматије о овим језицима које је академик Пипер приредио).

Под менторством проф. др Предрага Пипера одбрањено је шеснаест докторских дисертација, више од десет магистарских радова. Бројне су и комисије за одбрану докторских дисертација и магистарских радова у којима је учествовао. С посебном одговорношћу и љубављу проф. Пипер приступао је раду са својим докторандима, помажући им на првом месту да одаберу тему дисертације, а онда и да дисертацију успешно напишу и одбране. На својим предавањима из *Увода у славистику*, *Синтаксе руског језика*, *Морфологије глагола* и другим, умео је да заинтригира студенте, посади клицу интересовања за лингвистику. Иако је на својим усменим испитима умео да буде веома благ, студенти су свеједно имали унутрашњу потребу да оставе иоле добар утисак, да се не би осрамотили пред њим, будући свесни ширине знања и суптилне и дубоке културе свог професора.

Бављење језиком је у неку руку морало довести проф. Пипера до суочавања са вечним питањима смисла творевине. У једном од својих интервјуа он каже: „Основна функција језика није дакле комуникативна него креативна, стваралачка. Бог је Речју створио свет и даривао човека језиком да даље ствара словесне светове на славу Божју, а не да богохули, дволичи, обмањује, празнослови, да се хвалише, да осуђује итд. – себи на пропаст”. На другом месту, цитирајући речи руског академика Димитрија Лихачова: „Култура је оно што у највећој мери оправдава пред Богом постојање једног народа”, Пипер наставља даље: „Култура је, дакле, много више од уљудности и уљуђености, она се мери обоженоћу”.

Оно што је професора Пипера посебно одликовало јесте висока одговорност: одговорност према послу, колегама, студентима, с једне стране, а онда и према језику, народу, култури, истини и, најзад, Богу. Несумњиво је да ће веома недостајати својим ближњима, колегама, докторандима, студентима. Али, блага које је даривао свима њима толико има да се неће брзо потрошити или заборавити, већ ће наставити да се умножава.

Билјана Марић
Универзитет у Београду
Филолошки факултет
Катедра за славистику
biljana.maric@fil.bg.ac.rs